

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
22/252951 - 35

Sted, dato:
Tønsberg, 20.03.2023

Høring - Maktmiddelutvalgets rapport - Politiets bruk av maktmidler

Det vises til brev fra Politidirektoratet av 13. januar 2022.

I dette høringsbrevet kommenteres noe om forslagene knyttet til økt rapportering, samt forslaget om generell bevæpning. Høringen har vært diskutert i linja i politidistriktet de siste ukene. Dette høringsforslaget er delvis en oppsummering av denne diskusjonen, men meningene varierer for mye til at det vil være mulig å gi noen dekkende beskrivelse av hva som er det samlede syn de ansatte i politidistriktet på de ulike spørsmål i høringen.

Som samfunnets sivile maktapparat er politiet avhengig av tillit. Tillit opparbeides gjennom en rekke ulike elementer, som til en viss grad trekker i ulik retning. Vi må både være effektive og opprettholde høy kvalitet på de tjenester vi gir våre innbyggere. Samtidig er de mekanismer og funksjoner en trenger for å sikre kvaliteten noe som på kort sikt ikke bidrar direkte inn i produksjonen vår.

Vi må være åpne om vår virksomhet, samtidig som vi forvalter sensitiv informasjon. Det er vanskelig å ha tillit til noen en opplever holder tilbake informasjon, samtidig er det avgjørende at våre innbyggere er trygge på at politiet bevare fortrolighet om sensitiv informasjon.

Også politiets maktbruk har tilsvarende dilemmaer med seg. Det er svært krevende, og fordrer mye trening, å stå i farlige situasjoner og gjøre de riktige valgene. Kvaliteten på treningen er viktig, men den må også være effektiv. Kunnskap om vår maktbruk kan være viktig for både beslutningstakere og våre innbyggere. Samtidig vil registrering av mer informasjon være noe som tar tid og som ikke direkte bidrar inn i den daglige oppgaveløsningen.

I dag blir alle hendelser politiet er involvert i som medfører skade på person etterforsket av spesialenheten. Det sikrer at situasjoner der maktbruken er utenfor rammene av det vi aksepterer, blir fulgt opp strafferettslig. Det er avgjørende for tilliten til politiet.

Samtidig etterlater det et rom for læring av hendelser som ikke fullt ut kan utnyttes. Spesialenheten sender riktig nok saker til politidistriktene til administrativ oppfølging der dette vurderes fornuftig. Selv om det er mye å lære av disse sakene, skjer informasjonsinnhenting innen rammene av straffeprosessloven, og ikke primært med sikte på læring.

Politiet har et behov for å utvikle seg videre hva gjelder erfaringslæring, men det er usikkert om økt antall rapporteringer vil gi ønsket effekt. Erfaringslæring forutsetter at vi evner å se sammenhengen mellom daglig oppdragsløsning og trening, på en slik måte at den daglige drift kan bidra til utvikling. Et rapporteringsregime må bidra til dette, og ikke bare være innrettet på å kunne svare på forhold vi lurte på.

En gjennomgang i distriktet viser at de enhetene som organiserer operativt personell nok har et flertall som er enig med flertallet i utvalget. Dette inkluderer både ansatte og ledere som tidligere var skeptiske eller sågar var motstandere av generell bevæpning. Det skal imidlertid presiseres at dette baseres på tilbakemeldinger gjennom lederlinja, og ikke gjennom andre kilder til informasjon. Ut over å synliggjøre at det nok har vært en viss utvikling i retning av at flere nå mener det er riktig med generell bevæpning, er det ikke mulig å svare mer konkret på hvor stort flertall det er eller hvor sterkt overbevist en er om spørsmålet.

I rapporten trekkes det frem en rekke argumenter for generell bevæpning. Det sentrale, som også er det som har begrunnet utviklingen på dette spørsmålet i politidistriktet, er endringer i trusselbildet. En rekke av de øvrige argumentene kan like godt tale både for og mot bevæpning, eller fremstå som argumenter som alltid har vært aktuelle.

I etterkant av siste utredning er det også besluttet innføring av Elektrosjokkvåpen (ESV) i politiet. For en diskusjon om generell bevæpning er det synd at dette har tatt såpass lang tid, slik at en ikke har et bredere erfaringsgrunnlag for å vurdere betydningen av et slikt tiltak. De pilotene som har vært gjennomført har vært tilstrekkelig til å begrunne nasjonal innføring.

ESV kan på ingen måte kunne erstatte skytevåpen. Spørsmålet her er imidlertid om det er et tiltak som i tilstrekkelig grad bidrar til å redusere behovet for generell bevæpning eller ikke. Erfaringer fra hele Norge over flere år, ville kunne bidra til å besvare dette spørsmålet på en bedre måte.

Generell bevæpning begrunnet i trusselsituasjonen baserer seg på at politiet kan komme i situasjoner der en må agere raskt for å avverge pågående livstruende vold. I tillegg kommer at trusselen til en viss grad er rettet mot uniformert personell, og at bevæpning vil bidra til at en bedre kan beskytte seg selv.

Sammenlignet med fremskutt lagring tilsier dette at generell bevæpning er et tiltak som utgjør størst forskjell i situasjoner der man ikke ellers rekker å bevæpne seg. Dernest kommer at en i kritiske situasjoner har dårlig tid, og at bevæpning virker forstyrrende for forberedelser på vei inn i en kritisk situasjon. Forskjellen vil nødvendigvis vis avta jo lenger unna hendelsen en er, og selv med generell bevæpning kan man havne i situasjoner der en må bruke tid på å iføre seg tyngre verneutstyr.

I slike situasjoner kan vi som samfunn risikere at noen blir alvorlig skadet eller dør, der en ved generell bevæpning kunne ha avverget det. Det sentrale spørsmål blir da om dette er en risiko samfunnet er villig til å akseptere eller ikke. I denne vurderingen er det vanskelig å si noe om hvor mange slike situasjoner som kan oppstå i løpet av et år.

I sin kjerne er dette et verdispørsmål, som kan omformuleres som hvilken risiko samfunnet er villig til å akseptere for den verdien en til nå har ment at det er at politiet er ubevæpnet. Dette er grunnleggende et politisk spørsmål, der politiets rolle bør være å tydeliggjøre premissene for valget, men overlate vurderingen til samfunnet vi er satt til å tjene.

En slik tilnærming fordrer også at en vurderer om det er behov for å utforske alternativer til generell bevæpning, noe utvalget unnlater å gjøre. Dagens bevæpningsordning medfører for eksempel at våpenet er ladd med skudd i kammeret. En endring fordrer en mengde trening av operative mannskaper en ved midlertidig bevæpning ikke har vurdert som formålstjenlig. Videre kan det tenkes bevæpnede patruljer, eller føringer knyttet til situasjoner der en skal opptre ubevæpnet.

I sum er det vanskelig å argumentere mot at trusselsituasjonen er mer tilspisset nå enn for noen år siden. Samtidig er spørsmålet om dette er en risiko samfunnet er villig til å akseptere et verdispørsmål.

Med hilsen

Ole Brestrup Sæverud

Politimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.